

Iskale vsak dan razen sobot, nedelj
in praznikov.
Issued daily except Saturdays,
Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori:
2637 South Lawndale Ave.

Office of Publication:
2637 South Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4904

1939—YEAR XXXI.

Oma lista je \$6.00

Entered as second-class matter January 15, 1938, at the post-office
at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

CHICAGO, ILL., PETEK, 10. NOVEMBRA (NOV. 10), 1939

Subscription \$6.00 Yearly

STEV.—NUMBER 220

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

SPOPAD NA NEMŠKO— HOLANDSKI MEJI!

Nemški general odpotoval proti holandski meji, kjer se zbirajo nacijske čete. Angleški mornarični minister orisal uspehe bojne mornarice in napovedal poraz Nemčije. Francoske čete odbile naskoke na svoje pozicije. Nacijska policija lovi zarotnike, ki so namestili ubiti Hitlerja.

AMSTERDAM, 9. nov.—Pri napadu na meji Nizozemske in Belgije sta bila po najnovejšem poročilu dva ubita in več ranjenih. Holandske oblasti so ukazale, da se ne smejo pojavljati v bližini meje. Belgijci so se pripravili na vse, kar bi prišlo. Nacijska policija lovi zarotnike, ki so namestili ubiti Hitlerja.

BERLIN, 9. nov.—Na stotine vojakov je bilo aretiranih včeraj pri napadu na meji. Nacijska policija lovi zarotnike, ki so namestili ubiti Hitlerja.

LONDON, 9. nov.—Angleški krogovi so ignorirali obdolžbe, da je Anglija pripravljena na napad. Nacijska policija lovi zarotnike, ki so namestili ubiti Hitlerja.

BERLIN, 9. nov.—Nacijski krogovi so ignorirali obdolžbe, da je Anglija pripravljena na napad. Nacijska policija lovi zarotnike, ki so namestili ubiti Hitlerja.

BERLIN, 9. nov.—General Johannes Blaskowitz, ki je igral pomembno vlogo v nacijski invaziji na Poljsko, je odpotoval proti holandski meji, kjer se zbirajo nacijske čete in pripravljajo na napad. Nacijska policija lovi zarotnike, ki so namestili ubiti Hitlerja.

Hague, Holandska, 9. nov.—Holandska vlada je uveljavila ukrepe, da se ne bi pojavljali v bližini meje. Nacijska policija lovi zarotnike, ki so namestili ubiti Hitlerja.

London, 9. nov.—"Mi bomo ubili Nemčijo," je včeraj dejal Winston Churchill, mornarični minister, v svojem govoru, v katerem je orisal uspehe bojne mornarice. On je naznanil, da bo mornarica v letih uničila potopila dve ali štiri nemške podmornice na teden. Nemčija pa gradi nove podmornice, toda nevarnost s strani podmornic je bila zmanjšana.

Letalski minister je istočasno naznanil, da so bila tri nemška letala ubita, ki so se včeraj pojavila nad Severnim morjem. Nacijska policija lovi zarotnike, ki so namestili ubiti Hitlerja.

Pariz, 9. nov.—Nemški sunki v treh sektorjih na zapadni fronti so bili odbiti, se glasi v poročilu. Krogovi iz franco-

Anglija išče vojno posojilo Vojni minister pokaral laborita

London, 9. nov.—Parlament je odobril priporočilo finančnega ministra Simona glede iskanja vojnega posojila v vsoti 250,000,000 funtov sterlingov (okrog \$1,000,000,000). Proračun, da vlada porabi osem milijard dolarjev za ojačanje svoje oborožene sile na kopnem, morju in v zraku ter financiranje vojne je bil že prej odobren. To vstopa v obdobje, ko se bodo odločili za novo davkov in posojilo.

Simon je naznanil imenovanje posebnega odbora, ki bo nadziral trošenje denarja za militaristične in civilne namene. Sličen odbor je Anglija imela v času svetovne vojne.

R. H. Cross, minister vojne ekonomije, je povedal parlamentu, da so angleške ladje zasegle 420,500 ton kontributnega blaga v prvih dveh mesecih vojne. To ne vključuje blaga, ki je bilo zadržano v vrhu preiskave.

Cross je dejal, da se bo Anglija prišla kmalu pogajati s Španijo glede sklenitve trgovinskega pakta.

Vojni minister Leslie Hore-Belisha je pokaral C. R. Attleesa, voditelja laboritske opozicije v parlamentu, zaradi izjave, da angleški vojniki dobivajo slabo hrano. Te govorice so razširili Nemci po radiu s namenom, da škodujejo Angliji. Vojni minister je poudarjal, da angleški vojniki dobivajo boljše hrano kot vojniki katerekoli druge armade na svetu in zanikal obdolžitve laboritov, da so morali rekrutje v vojašnicah na Škotskem iskati živež drugod in da so bili nekateri celo poslani domov zaradi pomanjkanja hrane.

Lord Halifax, zunanji minister, je izjavil, da je vlada prispevala \$400,000 v sklad za financiranje nasilnevanja in oskrbo 120,000 poljskih beguncev, ki se nahajajo v Rumuniji in na Ogrskem. Premier Chamberlain je zanikal trditve o obstoju tajnega vojnega kabineta. "Opozorjen sem bil na govorice o obstoju tajnega vojnega kabineta, ki ga tvori predsednik vlade, zunanji minister, finančni minister in dva druga ministra," je dejal Chamberlain. "Te govorice nimajo nobene podlage."

Belgrad zavrnil
nacijsko zahtevo

Nemška ekonomska
misija v Jugoslaviji

Belgrad, 9. nov.—Iz zanesljivih virov je prišla vest, da je jugoslovanska vlada odločno odbila zahtevo glede takojšnjega povečanja izvoza blaga v Nemčijo. Nemška ekonomska misija, ki se je neprimerno vrnila v Belgrad zadnji teden, se je zamenjala za revizijo trgovinskega dogovora, ki sta ga državi sklenili pred nekaj tedni.

Na podlagi tega dogovora je bil določen izvoz blaga za vsako četrtletje posebej. Nemci so zdaj zahtevali, da Jugoslavija dostavi blago za prihodnje četrtletje, toda navedli so na odpor. Blago, ki ga Jugoslavija pošilja v Nemčijo, vključuje volno, pšenico, les, konjoplin in rudnine.

Nemci so dalje zahtevali pravico plovnice na jugoslovanskih rekah, ki se stekajo v Donavo, zlasti v čištilnici olja, ki jo poseduje neka ameriška družba v Telesaju. Povzročena škoda znaša \$1,500,000.

Eksplozija v čištilnici
olja ubila 10 delavcev

Bukarešta, Rumunija, 9. nov.—Deset delavcev je bilo ubitih in deset težko ranjenih v eksploziji v čištilnici olja, ki jo poseduje neka ameriška družba v Telesaju. Povzročena škoda znaša \$1,500,000.

Sporazum glede kupovanja orožja Anglija in Francija proti konkurenci

Washington, D. C., 9. nov.—Velika Britanija in Francija bosta koordinirali kupovanja orožja in bojnega materiala v Ameriki in s tem izključili konkurenco med seboj. Tako se glasi naznanilo angleškega poslanika. On je dejal, da bodo detajli dogovora med Anglijo in Francijo glede koordinacije kupovanja vojnega materiala objavljeni pozneje.

Neuradni krogi napovedujejo, da bodo francoška in angleška naročila orožja in bojnega materiala znašala milijardo dolarjev v bližnji bodočnosti. Poslanik je naznanil, da se je Chamberlainova vlada odločila za ustanovitev centralne organizacije v Ameriki in Kanadi, ki bo sodelovala pri izvajanju programa v zvezi s kupovanjem orožja v Ameriki.

Polkovnik J. H. Greenley, član angleškega poslanskega štaba, je bil izbran za načelnika centralne organizacije, James Rae pa za podnačelnika. Naročila bo oddajala britanska nakupna komisija, katere direktor je Arthur B. Purvis. Aranjma se povsem razlikuje od one v zadnji svetovni vojni. Takrat sta Anglija in Francija konkurirali med seboj pri kupovanju vojnega materiala v Ameriki in s tem povzročili dvigovanje cen.

Aretacija rumun- skega magnata Odmev nacijskega pritiska

Bukarešta, Rumunija, 9. nov.—Vlada je včeraj podvela korake, da ugotovi, kateri zunanji interesi so udeleženi v njenih vojnih industrijah. Max Auschnitt, vodilni industrijec, je bil aretiran po objavi dekreta razpusta tujih koncernov, ki so udeleženi v vojnih industrijah. Za one, ki bi kršili ali pa se skušali izogniti provizijam dekreta, so določene stroge zaporne in denarne kazni.

Auschnitt je bil aretiran zadnji nedelji in odveden v zapor v Vacarestu. Magnat je bil obtožen, da si je prisvojil \$6,000,000 iz sklada jeklarke kompanije, katere direktor je bil. Dajale mu obtožnica očita, da je nelegalno vložil vsoto \$3,200,000 v neko angleško banko.

Nemci so se že dolgo pritoževali, da je Auschnitt v tesni zvezi z britanskimi interesi, zlasti pa z municijsko in orožno firmo Vickers-Armstrong. Obdolžili so ga, da je vodil kampanjo s namenom, da razbije trgovinsko pogodbo med Nemčijo in Rumunijo, ki je bila sklenjena v zadnjem marcu. Mnogi domnevajo, da je bil Auschnitt aretiran zaradi pritiska nacijske na rumunske avtoritete.

Preiskava položaja
trgovske mornarice

Washington, D. C., 9. nov.—Senatna preiskava položaja mornarice na trgovskih parnikih se obeta kot posledica stavke pristanišnih delavcev in mornarjev. Senat Josiah W. Bailey, načelnik senatnega trgovskega odseka, ki je obenem tudi načelnik posebnega odbora, kateremu je bila poverjena oblast preiskave pred dvema letoma, je naznanil, da je že poslal dvanajstim parobrodniškim družbam, ki so prizadete v stavki, listo vprašanj in zahteval odgovor. Slično listo je poslal tudi J. P. Ryanu, predsedniku Mednarodne zveze pristanišnih delavcev. Iz odgovorov na stavišna vprašanja bo skušal poseben odbor ugotoviti vzroke stavk med mornarji in pristanišnimi delavci.

HITLER BI RAD DOBIL ANGLE- ŠKO TRDNJAVO

Zanaša se na kooperacijo Španije in Italije

FINSKA ZASEGLA
NEMŠKI PARNIK

Berlin, 9. nov.—Vojaški strategji so namignili, da so v teku priprave, ki naj bi zadale britanski imperiju smrtni udarec. V načrtu sta napada na angleško trdnjavo Gibraltar in strategično pomorsko bazo ob Malti, britskem otoku na Sredozemskem morju.

Ta načrt zahteva kooperacijo s strani Španije in Italije. Hitler že dolgo pritiska na španskega diktatorja Franca in italijanskega diktatorja Musolinija v pričakovanju, da mu bosta obljubila pomoč. V teku španske civilne vojne so Nemci postavili težke topove na obeh straneh Gibraltara, na afriški in evropski.

Nemški strategji so uverjeni, da Gibraltar ne bi mogel vzdržati skupnega napada bojnih ladij in topniških baterij ob obrežju morske ožine. Prav tako so uverjeni v uspeh nemško-italijanskega napada na Malto.

Naciji so že obljubili Francu, da bo nemška okupacija Gibraltara, če pade ta trdnjava, le začasna. Po dokončani vojni bodo izročili Gibraltar Španiji.

Kaj sta Franco in Musolini odgovorila na Hitlerjev poziv glede kooperacije, ni znano. Jasnje je to, da se oba trudita, da Španija in Italija ostaneta nevtralni v sedanji vojni. Hitler in Musolini sta pomagala Francu v civilni vojni. Ta pomoč je bila odločilni faktor v porazu lojalistov.

Helsingfors, Finska, 9. nov.—Iz zanesljivih virov je prišlo poročilo, da je Finska zasegla nemški parnik Blumenthal, ko se je nahajal v njenih teritorialnih vodah. Finska se je s tem mlačevala nad Nemci, ki so nekaj dni prej zasegli njeno ladjo Otava, ko je bila na poti proti Angliji s tovarom lesa. Uradni krogi niso doslej ne zanikali in ne potrdili poročila o zasegi nemškega parnika.

Mornarska unija
dobila pogodbo

San Francisco, Cal.—Unija mornarjev na Pacifiku (ADF) je podpisala pogodbo s parobrodniškim družbam, katerih parniki vzdržujejo promet med mesti ob zapadnem obrežju. Pogodba določa zvišanje meze za 30 odstotkov in plačo in pol za čezurno delo. Unija klerkov, ki so uposleni pri teh družbah, se je pričela pogajati s delodajalci. Zahteva zvišanje plač in izboljšanje delovnih pogojev.

Browder ne bo
govoril na univerzi

Cambridge, Mass., 9. nov.—Uprava univerze Harvard je naznanila, da Earl Browder, tajnik in vodja ameriške komunistične stranke, ne bo govoril pred študenti te univerze. Vzrok je, ker je bil Browder obtožen kršenja federalnega zakona, ker je potoval s ponarejenim listom v Evropi in pod drugim imenom.

Nov gangeški
umor v Chicagu

Chicago, 9. nov.—Edward J. O'Hare, bogati športnik in predsednik družbe, ki poseduje park za konjake dirke v Stickneyju, čikaškim predmestju, je postal žrtev gangežev. Ti so ga ustrelili, ko je drvel po Ogden ulici v svojem avtomobilu. Napadalcu so izstrelili več krogel vanj in potem pobegnili.

Domače vesti

Nov grob v Coloradu

Trinidad, Colo.—Dne 29. oktobra je tu podlegel operaciji po kratki bolezni Josip Saffie, star 49 let in rojen v Jelšanah pri Voloskem v Istri. V Ameriki je bil 35 let in tu zapušča ženo, sina in dve hčeri. Bil je član društva 66 SNPJ, nadalje član HBZ in ZSZ.

Nov grob v starem kraju

Enterprise, W. Va.—Frank Surina, član in tajnik društva 533 SNPJ, je prejel žalostno vest, da je v Šapljanah na Primorskem umrla njegova mati Ivana Surina v starosti 73 let. V Ameriki zapušča sina in hčer, v starem kraju pa drugo hčer.

Clevelandske volitve

Cleveland.—Pri torkovih volitvah je bil v 2. wardi poražen slovenski kancilman Travnikar, v 23. wardi je Edvard Kovacic porazil sedanjega kancilmana Johna Novaka, v 10. wardi je bil ponovno izvoljen Pucelj in v 32. wardi je Tone Vehovec dobil deset glasov več kot Italijan A-rezone; tam bodo menda ponovno šteli glasove.

Nov grob v Montani

Coalstrip, Mont.—Tu je umrl za arčno hibo John Banovec, ravnatelj tukajšnjega rudnika. Rodil se je na Elyju, Minn., kjer žive njegovi starši.

Anglija preprečila upor v Indiji

Voditelji
rebelev prijeti

New Delhi, Indija, 9. nov.—Angleške avtoritete so preprečile revolto v Afganistanu, provinci v severozapadnem delu Indije, ki je imela izbruhnil v sепtembru, nekaj dni po nemški invaziji Poljske. Poročilo o nameravani revolti je bilo objavljeno šele zdaj, ko so angleške avtoritete prijele glavne voditelje.

Vest se glasi, da se je več tisoč rebelev zbralo pri prelazu Khyber, da uderje v Afganistan. Invazijo so preprečile domačinske čete s pomočjo angleškega vojaštva. Voditelji rebelevnega gibanja so pristaši bivšega kralja Afganistana Amanullah, ki je nekaj tednov prej pobegnil iz Kabula, glavnega mesta Afganistana.

Nadaljnji ministri v vladah indijskih provinc so včeraj signirali v znak protesta proti angleškemu podkralju, ki je odbil zahtevo nacionalistov, da Indija dobi takoj status dominiona. Gandhi, vodja nacionalcev, je včeraj izjavil, da obstoječi problemi ne bodo rešeni, dokler britska vlada ne bo pojasnila načrtov glede bodočnosti Indije.

Pobojniki navalili
na urad unije

Silverton, Colo.—Priče, ki so nastopile pred federalnim delavskim odborom, so izpovedale, da so uradniki Shenandoah Dives Mining Co. najeli pobojnike, ki so uprizarili naval na urad krajevnih unije Mine, Mill & Smelter Workers in izgnali unioniste. Zaslišanje je bilo odrejeno, ko se je unija pritožila, da se družba neče pogajati z njo in da je ustanovila kompanijsko unijo.

Japonski očitki
ameriški vladi

Tokio, 9. nov.—Poročila iz Washingtona, da bo Amerika ojačala pritisk na Japonsko, so vznemirila japonske uradne kroge. Ta se tičejo predloga, katerega je stavil senator Pittman,

SODIŠČE PODPR- LO ODLOK DELAV- SKEGA ODBORA

Jeklarška korporacija
odgovorna za stav-
kovne izgrede

PONOVNA UPOSLE-
TEV DELAVCEV

Philadelphia, Pa., 9. nov.—Federalno prizivno sodišče je včeraj soglasno podprlo odlok federalnega delavskega odbora, da je Republic Steel Corp. s svojo nepošteno protidelavsko taktiko izzvala krvave izgrede v stavki v Malmek jeku l. 1937 in odredilo, da mora ponovno uposliti 5000 delavcev v svojih tovarnah v Ohiu, ki so bili zavojevani v stavki. Odlok je spisal sodnik Albert B. Maris.

Edina izjema se tiče 40 delavcev, katerih ponovno uposlavitve je odredil delavski odbor. Ti so bili obdolženi nasilne taktike v stavki, nošenje orožja, uničevanja lastnine in drugih zločinov. Korporacija ni vedela tega obvezanosti uposliti teh delavcev. Sodišče je dalje potrdilo ugotovitve delavskega odbora, da je stavka sledila, ker je korporacija skušala preprečiti organiziranje delavcev v uniji CIO.

Odvetniki korporacije so naznanili, da bodo vložili priziv proti razsodbi pri federalnem vrhovnem sodišču. Ako bo to zavrnilo priziv, bo morala korporacija plačati \$7,500,000, vsoto, ki predstavlja izgubo zaslužka, delavcem, katerih ni hotela ponovno uposliti. Plačitev te vsote je odredil delavski odbor v svojem odloku, ki ga je podal 18. oktobra preteklega leta.

Prizivno sodišče ni upoštevalo argumentov korporacije, da so mnogi stavarji izgubili pravico do ponovne uposlavitve, ker so se udeležili izgrede v stavki. Dalje je vzdržalo odlok delavskega odbora glede razpusta kompanijskih unij v Warrenu, Cantonu, Youngstownu, Maasilonu in Clevelandu in da mora ustaviti gonjo proti jeklarški uniji. "Na podlagi predložene evidence smo ugotovili, da je Republic Steel Corp. provocirala stavko, ker ni hotela priznati unije kot predstavnice delavcev pri kolektivnih pogajanjih in podpisati pogodbe z njo," pravi sodišče v svojem odloku.

Cleveland, O., 9. nov.—William F. Donovan, pokrajinski direktor jeklarke unije CIO, je izrekel upanje, da bo Republic Steel Corp. zaradi razsodbe federalnega sodišča v Philadelphiji eventualno priznala unijo in sklenila pogodbo z njo. "Razsodba, ki med drugim določa uposlitev 5000 delavcev, ki so izgubili delo zaradi unijskih aktivnosti, pomeni, da smo zmagali na vsaj črti," je rekel Donovan.

Uradnik premogovne
kompanije ustreljen

Greenville, Ky., 9. nov.—Oboroženi rudarji, člani unije UMW, so ustrelili Roberta Browna, superintendenta Hart Coal Co., ranili Breta Harta, predsednika te kompanije, in pretepili osem stavarikov. Bitko je izzval spor med unijo in kompanijo glede statusa 25 rudarjev, ki so delali v premogovniku te kompanije.

načelnik odseka za zunanje zadeve, da Amerika ustavi izvoz bojnega materiala Japonski, in zakonskega načrta kongresnika Vinsona, da Amerika potroši čez milijardo dolarjev za ojačanje svoje oborožene sile na morju. "Japonska ne bo ostala indiferentna," če bo ameriški kongres odobril predložena načrta," je izjavil Jakičiro Šuma, predstavnik zunanje urada.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASLO IN LARVIRNA SLOVENSKIH NARODNIH
PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Naročnina na Zdravstveno društvo (izven Chicago) in Kanada
\$6.00 na leto, \$1.00 na pol leta, \$1.50 na četrt leta; na Chicago
in Cleveland \$7.50 na leto, \$1.25 na pol leta; na Los Angeles
\$8.00.Subscription rates for the United States (except Chicago)
and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cleveland \$7.50 per year,
foreign countries \$8.00 per year.Člani glasnikov po dogovoru.—Kopije dopisov in nenarodnih
listov se ne vračajo. Kopije literarne vsebine (znanost, po
etika, drama, poezija itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slobo, če
je priložil posrednika.Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communica
tions and unsolicited articles will not be returned. Other
manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned
to sender only when accompanied by self-addressed and stamped
envelope.

Naslov na vas, kar ima stik s listom

PROSVETA

3557-59 So. Lawrence Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Datum v oklepaju na primer (November 10, 1919), pomen valnega
linija na nadpisu pomeni, da vam je s tem datumom pošiljanje
redovno. Posredniki so dovoljeni, da se vam list ne uvrsti.

130

Glasovi iz
naselbin

Novice iz metropole

Cleveland.—Vreme imamo pri nas malo bolj žalostno, toda še ni preslabo za ta letni čas. Dela se v splošnem malo bolje, a dosti pridra pa še ni. Priganjastvo, kot se alihi, je povsod veliko. Obiljubejo veliko dela, posebno ako bo preklican embargo, kar se je te dni tudi zgodilo. In za tem pride skoraj gotovo prej ali slej tudi napoved vojne s strani Združenih držav. Kajpak diktatorjem.

Ako pride do tega, se kar pravimo na veliko draginjo in tudi na pomanjkanje nekaterih potrebščin. Vrh tega pa še na različna šikaniranja. Upajmo pa, da ne bo tako brutalno in barbarsko kakor je pod umazanimi in krvoželjnimi diktaturami, kajti Združene države so, po pravici povedano, še ena izmed najboljših dežel na svetu. In ako bi ljudje kolkaj hoteli, bi bilo še bolje, kajti ljudstvo ima tukaj veliko moč, samo ako hoče skupno in složno nastopati. Preobrat lahko pride tudi brez krvave revolucije, z izobrazbo. Ako se pa tako čine kakor danes, je gotovo, da se bo nam kapitalizem še rogal v nos.

Predno bodo te vrstice objavljene, bomo v Clevelandu imeli mestne volitve, o izidu katerih bo treba poročati prihodnje. Vsekakor kaže, da bo sedanji župan (republikanec) ponovno izvoljen nad svojim nasprotnikom, ki je tudi republikanec. Prav tako so tudi izgledi, da bodo v mestni zbornici zopet sedeli štirje Slovenci. Torej bomo v njej Slovenci imeli največje reprezentacijo. Pa tudi Židje bodo dobro zastopani. Pred zbornico je in menda bo več težkih problemov, kot vprašanje cestne železnice, plina in več drugih sličnih vprašanj, ki so za ljudstvo velikega pomena.

Kar se tiče vojnje na polučin in lokalnih buših, še ni preslabo. Imamo tako zvane vozovnice (passes)—medeljske, tedenske in holake (študentovske). Tedenska vozovnica stane \$1.25. Z njo se lahko voziti tja ali kdorkoli ves teden, bodisi na polučin ali na buših, in to na vseh linijah, kamor hočeš. Ta sistem je zelo praktičen in koristen posebno za zastopnike, agente in prodajalce vseh vrst, ki morajo na vse strani, toda nimajo svojih avtov. Ampak nekateri "špicpuhi" in zagrizenci so bili in so še proti tem vozovnicam. Tudi med Slovenci so taki, ki bolj držijo s cestnoželezniško družbo. En tak zmešanec je tudi znani Peter Witt, ki je uslužben pri neki železniški družbi. On je zadnjič govoril po radiu poti tem vozovnicam. Pred leti se je ta možakar prišteval k delavskim zagovornikom. Ko pa je stopil v službo železniških interesov z dobro plačo, ki znaša nad \$12,000 letno, pa se pokaže na delavstvo in delavske interese.

Malo je pozno, vendar bom stvar omenil. Dne 21. oktobra je proslavilo svojo 30-letnico za služno in pionirsko društvo Lunder-Adamič 20 SSPZ z zanimi-

vim programom in igro "Vaško Venero"—burka v treh dejanjih. Režiral in glavno vlogo je igral naš stari igralec in delavska korenina sodrug Frank Česen, prej Clevelandčan, potem Detroitčan in zdaj zopet Clevelandčan. Svoje vlogo in nalogo je izvršil izvršno. Vlogo njegove žene je igrala stara igralka mrs. Josephine Močnik. Vlogo njune hčerke Magde, "Vaške Venero", je igrala še mlada, vendar pa že izkušena in veliko obetajoča Olga Marn. Njenega za silo zaljubljenca Čičigoja je igral naš nikdar neugnani Anton Epich, ki ga še vedno izvršno pihne—izvršno pihne!

Vlogo hlapca je dobro izvršil naš mladi Milan Medvešek. On je sposoben za eno ali drugo vlogo, porabimo ga lahko tudi za vasko drugo dobro stvar. On je vedno na mestu. Prav nič ne bomo pretiravali, ako rečem, da je napredna struja v Clevelandu lahko ponosna na sodruga Milana Medveška. On je za res priljubljen med vsemi, ker on dela, ne pa samo kriči. In takih nam je treba. In kdor živi med nami, ta ve, ako hoče vedeti.

Vlogo domače dekle pa je imela kakor nalašč za to ustvarjena miss Jennie Dagarin. Občinstvo je imelo z njo največ smeha in zabave, posebno ko je prav zvitilo lovila in vabila lepega hlapca k sebi. In kako je bila žalostna in jezna, ko so ji bili ljudje nevoščilji ljubavnih sladkosti! Ona je prava gorenjska Špela, prava "Gorenjčica".

Čičigojevo staro ljubico pa je igrala stara igralka moč mrs. Nežika Kalan. Ona je Čičigoju uničila njegove lepe, sladke sanje in v zvit namene, ko je bil na višku svoje zaljubljenosti v lepo Magdo.

Igra in celokupna proslava tega društva je izpadla z najboljšim uspehom. Veliki Slovenski narodni dom je še malokdaj videl tako veliko udeležbo ko ta večer. Vse je bilo natlačeno članstva in drugega občinstva, posebno mladine. Samo čas nam je prehitro potoke. In kot 27-letni član tega zaslužnega društva, ki je že veliko pomagalo v denarju in vestransko za napredno delavsko in kulturno stvar, se mu zahvaljujem in obenem čestitam. V tem društvu smo kot ena sama velika družina. Anton Jankovič, zastopnik.

Poročilo iz Krivitz, Wis.

'Krivitz, Wis.—Ker zopet obnovim Prosveto, dodam še par vrstic za priobčitev v listu. Večkrat sem se že hotel zahvaliti našim članom, ki so se trudili za naš piknik na Labor day. Lahko rečem, da ste ostali člani lahko hvaležni vašemu odboru za njegov trud. Sicer jih za piknik ni veliko delalo, vendar pa je dobro uspel in prišlo je precej denarja v našo blaginjo, ki je bila še precej pri koncu.

Lepo se zahvalim družini Joeve Ferencaka iz Oak Parka pri Chicagu in družini Johna Bogolina iz Chicaga, ki so nas posetili

na pikniku. Prav tako se v imenu društva 537 SNPJ zahvaljujem tudi Joevu Somasu in drugim iz Traunika, Mich., katerih imen se pa več ne spominjam. John Kautz, tajnik.

Poročilo o priredbah

Bon-Air, Pa.—Naše društvo 254 SNPJ je 14. oktobra priredilo veselico, ki se je še precej dobro obnesla. Če bi se odzvali vsi naši člani, bi bila še večja udeležba, ker nas ni tako malo, okrog 100. In člani bi se morali bolj zanimati za svoje društvene priredbe in se jih udeležiti v večjem številu. Toda nekateri le doma tičijo, namesto da bi prišli v veselo družbo in vsaj za nekaj ur pozabili svoje težave. Potem se človek bolj mladostnega počuti.

Druga veselica je bila 21. oktobra. Priredilo jo je žensko samostojno društvo ali klub. Ta se je bolj obnesla in je bila dobro obiskana od okoliških naselbin. V imenu ženskega društva se vsem posetnikom lepo zahvalim. Mislam, da ni nikomur žal, ki je bil navzoč, ker je bilo dosti zabave, petja in plesa do ranega jutra. Z rezultatom smo zelo zadovoljne. Apeliram na članice, da pridobijo čim več novih članic v našo organizacijo, ki je dobra v vseh ozirih in bazira na širjenju izobrazbe in principov.

Tretja priredba je bila 28. oktobra, in sicer športnega kluba. Tudi na tej je bilo dosti ljudi, kar je znamenje, da se nekoliko bolje dela in so ljudje radi veselili. Če ni zaslužka, človek tudi ne more biti vesel.

Na 29. oktobra je bila v naši naselbini tudi federacijska seja društev SNPJ, na 31. pa je bil "halloween party" vrtea 112 SSPZ in je bilo dosti smeha. Že otroke je treba spodbujati k napredni stvari in posečati njih priredbe, da imajo več veselja. To je naša dolžnost, da bo nova generacija boljšega mišljenja in bolj napredna. In mladina se zanjima za napredek.

Sedaj sem ališala, da priredi tukajšnji lovski klub svojo veselico 12. decembra. Takrat tudi ni, da bi zamudili, ker bo baje servirana srnjakova pečenka. To bi se našim lovčem smejali, če bi tista pečenka še po kakem črbi skakala in se veselila življenja! Jaz bi jim priporočala, naj vzamejo s sabo mr. Vidriha, ker bi potem gotovo imeli srečo. Kot je on enkrat pisal, ima neke čarobne kožice, ki imajo veliko privlačnost pri srnjakih in menda tudi pri srnjakih. Upam, da listih kožic še ni oddal kakšnim lakomnim lovčem. Če jih je, bo pa druge dobil, ker on je "smart" glede take stvari. Torej, če nečete priti domov z lova praznih rok, le vzemite s sabo mr. Vidriha.

Urusla Pristavec, 254.

O potovanju v stari kraj
Toledo, O. — Naj tudi jaz nekoliko opišem moje potovanje v stari domovino. Po desetih letih odsotnosti sem bila toliko srečna, da sem zopet videla svoje drage in rojstni kraj. Dne 30. maja sva se z devetletno hčerko Danico poslovili od moje soproga in očeta. Na postaji je bilo slove malo težko.

Na vlaku proti New Yorku sva imeli lepo vožnjo in tudi družbo. V New York sva prišli drugi dan zjutraj. Na postaji je

naju pričakoval g. Leo Zakrajšek in potem naju odpeljal v pristanišče, kjer nas je čakal parnik Aquitania. Ker vhod na parnik še ni bil odprt, smo se z g. Zakrajškom pogovarjali par ur in tako je čas hitro minil. On je zelo priazen in postrežljiv in ga vsem priporočam.

Iz pristanišča smo odšli polnočno. Začelo se je zadnje pozdravljanje in godba na krovu se je tudi oglašila v slovo. Potovanje po morju smo imeli prav dobro, družbe in zabave tudi dovolj, da nam je čas hitro potoke. V Cherbourg smo izstopili 6. junija ob 8. zjutraj in se odpeljali z vlakom proti Parizu. Iz vlaka smo imeli zelo krasen razgled po Franciji. V Parizu smo se ustavili nekaj ur in ob 8. zvečer nadaljevali pot proti Italiji. V Italijo smo potovali skozi Modane v Turin. Tam sva presedli na drug vlak in se poslovili od zadnjih sopotnikov s parnika. Oni so šli v Grijco, me pa sva nadaljevali pot proti Milanu, Veroni, Padovi, Benetkam in končno v Trst. Tja sva prišli po 10. uri zvečer dne 7. junija. Prenočili sva v Trstu, ker sva bili zelo utrujeni od vožnje.

Drugi dan sva bili v Trstu do večera. Bil je praznik Televo in pričakovali sva, da pride kdo domačih nama naproti. In res, ko sva čakali na avto, da naju odpelje na postajo, pridejo moja mama, mlajša sestra Karla in nečakinja Mimica, hčerka starejših sestre Marije. Nepopisno je bilo veselje ob našem svidenju. Mama in sestra sta začeli jokati, jaz pa jim pravim, če bosta jokali, da se vrnem takoj nazaj. Mama mi odgovori, da joka od veselja, da me še enkrat vidi in mojo hčerko.

Začeli sta me obsipavati z vprašanji. Opozorila sem jih, da moramo na postajo, da pridemo čim prej domov. Ko pridemo na postajo, vidim, da imajo nov enovozni vlak, ki mu pravijo "loterina". Voz z večjo brzino ko navadni vlak, tako da smo bili iz Trsta v Dutovljah v pol uri. Ta nova vožnja se mi je dopadla. Še petnajst minut hoje in smo doma v Krajni vasi in v moji rojstni hiši.

Ko vstopimo na dvorišče, je bilo tam veliko ljudi pri kozarku vina. Pri nas — pri Jurenovih — imajo gostilno že približno 40 let. Spet se je začelo pozdravljanje z mojo starejšo sestro Marijo, s svakom Leopoldom, s prijatelji in znanci. Vprašanja in pogovori so trajali pozno v noč. Pogrešala sem mojega pokojnega očeta, ki je umrl pred tremi leti v starosti 66 let za posledicami svetovne vojne. Prav tako sem tudi pogrešala staro mamo, ki je umrla pred petimi leti v starosti 86 let. To je bila žalostna sprememba zame, toda človek mora vse prenesti.

Prvo noč nisem zatisnila oči in tudi domači niso spali. Zjutraj ob pol štirih sva šli z mlajšo sestro Karlo na pokopališče, na gomilo mojih dragih. Potem pa na njen dom, da vidim njeno družino. Ona se je poročila po mojem odhodu. Tam je ljudstvo zelo obloženo z davki in letos je bila povrhu še velika suša, da so ljudje že poleti tožili, kaj bo na zimo. Krme so pridelali manj ko druga leta, ker je spomladi preveč deževalo. Žita je bilo tudi manj ko prejšnja leta, toda so ga bili še najbolj veseli, ker je dobro obrodilo, sploh najbolje, kar je poljskega pridelka. Fižola so pridelali ravno za seme, če ga ne bodo prej pojedli, krompirja tudi malo, koruzo so pa rezali za živino že prve dni avgusta. Ajda in repa do 11. avgusta še nista poglani iz zemlje, nekateri pa niso niti orali, ker so čakali dežja. Zelje so morali zalivati z vodo, kdor ga je sadil.

Tako je njih življenje, da ljudje obupujejo po Krasu. Kar imajo za prodajo, morajo dati po nizki ceni, kar pa oni potrebujejo, morajo plačati pa pretirano visoko ceno. Kilogram kave na primer stane 35-40 lir, 1 kg sladkorja 7-8 lir, kruh najnižje kakovosti 2 lire kg, malo boljše vrste pa do 4 lire, koruzna moka 2 lire kg, kuhano maslo 16-20 lir, jajca 40-50 centimov komad, bencin 3.40-3.80 lire liter — zdaj je v Italiji 5 lir liter in še tega ne morejo dobiti kot le za potrebo.

Poljski delavec ima poleti 12-14 lir dnevno s hrano, pozimi pa 6-8 lir s hrano. V Trstu so plače različne, od 15 do 35 lir dne.

(Dajle na 2. strani.)

Tri delitve Poljske

V času, ko preživljata poljski narod poljska država težke trenutke, ne bo odveč spomnimo dni, ki jih je preživela Poljska v svoji preteklosti, posebno v drugi osemnajstega stoletja. Iz tedanje dobe so znane tri delitve Poljske: prva l. 1772, druga l. 1792, tretja l. 1795. Prvi dve delitvi pomenjajo samo utešitev poljskih državnih in tretja delitev pa je Poljsko naravnost izločila z zemljevida.

Pred prvo delitvijo je bilo državno ozemlje Poljske večje kakor do sedanje vojne. Ozemlje je bilo milijon kvadratnih kilometrov vršine, dočim je merila sedanja Poljska 334.000 kv. km.

Pri tretji delitvi so bile udeležene Rusija, Prusija in Avstrija. Te tri države so ustvarile samostojno Poljsko, ki je bila vstala k njemu po zaslugi Napoleona Bonaparte, kateri bil obnovil varšavsko vojvodstvo v letih 1806 do 1815. Majhen del poljskega ozemlja v Krakova je ohranil svojo neodvisnost do 1846, potem je Avstrija navzlic svečano izjavljeno nevtiralnosti ob podpisu Rusije Prusije pograbila še to ozemlje. Kakor je deti, so tudi v tedanjih časih pakti in pogledi imele majhno vrednost.

Prav delitev Poljske kaže neke analogije s današnjim položajem poljske države. Poljska je bila pod močnim ruskim vplivom. Zaradi notranjih razmer pa je imela slabo organizirano vojsko. L. 1758 so se dvignili poljski domoljubi, ki jim je bila obljubljena pomoč od Francije in Turčije, proti Rusiji. L. 1792 francoska pomoč je bila malenkostna, tu pa sploh ni bilo od nikoder. Rusija je odločno odločila. V vojni so se znašale na strani tako Prusija kakor Avstrija in Poljske je bil zelo težak, tembolj, ker je tudi Turčija premaganja. V tej delitvi je bila Rusija Poljski Dvinsk in okolice ter ozemlje na vzhodni strani Berezine (del današnje Rusije). Prusija je pograbila Pomorje (današnja koridorja), Avstrija pa Galicijo.

Po tem porazu si je Poljska prizadevala, bi si opomogla, toda zaman. Zopet so se javili notranji neredi in notranja nesloga. Maju 1791 je izšla ustava, ki je prinesla grobovobščine tudi meščanstvu. Ustava je glasila načelo, da izhaja oblast iz naroda. To je postalo usodno za državo. Sosode dne, ki so v njih vladali avtokratski sistem se dvignili proti Poljski. Poljski so bili glasniji za jakobince in Rusija je poslala nje svojo vojsko. S Kosciuskom na čelu se Poljski hrabro borili in branili, toda v ki pri Maszlejowizu so podlegli obilni moči.

Pri drugi delitvi Poljske l. 1792 in l. 1795 je Rusija vzela današnje Litvo, ki je bila v tisti vojni personalni uniji s Poljsko ter landijo. Pobasala je tudi ozemlje do Nj. Buga in Dnjestra, dočim je ozemlje za no od te črte pripadlo Prusiji. Tako je bila Prusija poleg Poznanja, Vzhodne Slezije, Gdanskega tuda Varšavo in Bialistok, Avstrija na jugu pa Lublin in Radom. Po padcu Napoleona so meje nekako uredili ter jih potele tako, kakor so ostale do pred svetovne vojne.

Delitev Poljske v 18. stoletju ni imela brega odjeka po Evropi. Niti tisti, ki so razdelili njeno ozemlje, niso bili kdo ve prebrani ali svojih moralnih pravicah. K francoski filozof d'Alembert to očital prmu kralju Frideriku Velikemu, mu je la govoril:

"Priznavam, ruska čarica in jaz sva razni. Toda vprašajte, kako je opravila stvar cesarica Marija Terezija s svojim vednikom?"

Kako rasejo nohti na rokah

Nohti rasejo poleti hitreje nego pozimi. dejstvo, ki je gotovo le malokaterim znano, je samo ena izmed mnogih nenavadnosti, jih lahko opazujemo pri rasti nohtov.

Tako se nohti na desni roki razvijajo hitreje nego nohti na levi roki, a niti dva nista ne raseta enako hitro. Povprečno trajanje štiri in pol mesece, to se pravi, da se nohti sedemdesetega leta obnovijo 186-krat. Če povprečna dolžina nohta 12 mm, tedaj bi bila njegova dolžina do 70. leta 2.30 m, to se pravi, da bi sedemdesetletnik, ki bi si niti ne rezal nohtov, imel na obeh rokah sku 23.5 m dolge nohte.

Pred dvajsetimi leti

(Iz Prosvete, 10. novembra 1919)

Domače vesti. V Jolietu je umrl Filip G. Jup, urednik Amerikanskega Slovenca.

Delavske vesti. Federalni sodnik Anderson v Indianapolisu je zapovedal rudarjem, naj kajo stavko v 24 urah. Odbor UMWA je koj sklical konferenco.

Ameriške vesti. Justični tajnik Palmer odredil splošno gonjo zoper komuniste; ar. ranih je bilo čez tisoč radikalcev prvi dan.

Iz inozemstva. Iz Beograda spet poročajo bitki med Jugoslavo in D'Annunzijevimi silami na Reki.

Sovjetska Rusija. Zvezniške vlade so bile upanje na zlomitev sovjetskega režima so zdaj pripravljene za mir z Rusijo.

Koridor med Sredozemskim in Črnim morjem, ki je postal sporna točka v sedanji evropski vojni.

Novice iz starega kraja

Slovenije

Kritičen položaj brezposelnosti v Mariboru

Kritičen položaj, ki je zavladoval v Evropi, se pozna tudi pri naših brezposelnosti. Vsa, kar velika podjetja, zmanjšujejo obrate in omejujejo število zaposlenih. Iz dneva v dan raste število brezposelnih, ki trkajo na pomoč na občinah in na državi.

Na število brezposelnih so vplivale tudi razmere onstran meje. Pomladi je odšlo veliko naših poljskih delavcev na delo v Nemčijo. Zaradi vojne, v kateri je Nemčija bila, so mnogi naši delavci ostali tujino in se vrnili, številni brezposelnih se je zato povečalo.

Med septembra se je prijavilo pri Borzi dela v Mariboru 519 brezposelnih, in sicer 519 moških ter 307 žensk. Tako velika porasta brezposelnosti v Mariboru že dolgo ne pomnijo, kar gre predvsem na račun ekonomskega mednarodnega položaja. Največji porast brezposelnosti je prišel v skupini poljskih delavcev, ker se vrača vedno več sezonskih delavcev iz Nemčije. Med brezposelnih je tudi veliko stroki, ki ustavi obračun zaradi pomanjkanja surovin, in med pomožnimi delavci, elastičnimi, ker je gradbena dejavnost manjša. Konec septembra je bilo pri Borzi dela v Mariboru v evidenci skupno 1312 brezposelnih, od tega 870 moških in 442 žensk. — Borza dela je izplačala 66,722 brezposelnih podpor. Kvalificirani delavci so dobili 30,728 din. podpore, brezposelni uradniki pa 1070 din. Septembra je bilo 10 prostih službenih mest, Borza dela pa je posredovala v 101 primeru.

Ker je pomorski promet skrajno, je dobava surovin skoraj povsem zastala. Tovarne so zavzete večinoma na rezerve, in pa bodo tudi kmalu pošle. Zaradi pomanjkanja surovin, delavci trpi naša industrija, in bolj pa delavstvo. Če se razmere v kratkem ne bodo izboljšale, bo ostalo brez sredstev še mnogo delavcev z družinami na cesti.

Mariborčanov na periferijo V Evropi se opaža skoro povsod beg ljudi z dežele v mesto. Tako je tudi pri nas. Zadnje čase pa opazamo v Mariboru zanimiv pojav. Mnoga stanovanja v mestu so prazna, v okolici jih pa primanjkuje. Ljudje se selijo iz mesta na periferijo, kjer je življenje znatno cenejše. Avtomobile jim omogočajo stik s mestom in njegovim življenjem.

Vzroki tega izseljevanja iz mesta na periferijo so raznoznani. Glavni bo menda ta, da se je življenjske prilike zadnje mesece zelo poslabšale in da je življenjski standard znatno nižji. Zato so ljudje z istimi ali celo nižjimi dohodki prišli pri prilagoditvi svoje življenja novim razmeram, kar jim je mogoče le na periferiji. Razumljivo je, da imajo od tega bega na periferijo skoraj vsi sloji, tako trgovci, kakor obrtniki in hišni gospodarji. Beg na periferijo bi se omejeval ali celo popolnoma ustavil, če bi se tudi stanovanjske namene prilagodile sedanjim razmeram. Marsikateri mali uradnik bi bil delavec ne zmora tega, da bi za stanovanje dal četrto ali celo več svojih mesečnih dohodkov. V interesu najemnikov in hišnih posestnikov bi bilo primerno znižanje stanovanjskih najemnin, ki so v mnogih primerih v Mariboru dražje kakor v Ljubljani.

Kazen za krvav obračun na seniku Pred kazenski senat petih sodnikov mariborskega okrajnega sodišča so 12. okt. pripeljali zaporov 42 let starega kmeta Martina Grahovnika iz Nebove pri Košaki občini. Grahovnik se je moral zagovarjati zaradi zlo-

med posameznimi pokrajinami je značilna naslednja razporeditev obremenjenosti na 1 ha in dolžnika (prve številke pomenijo obremenjenost na 1 dolžnika, druge na 1 ha površine, tretje na 1 ha obdelane zemlje):

savska	7,444	1,826	2,741
donavska	19,014	2,723	5,467
dravska	18,273	2,315	2,852

Na Slovenijo odpade 7 milijard 1,290 milijonov ali dobra šestina vseh dolgov. Hektar obdelovane zemlje je v Sloveniji neprimerno bolj obremenjen kakor v Srbiji, Vojvodini ali na Hrvaškem. S tem seveda še ni rečeno, da je slovenska vas neprimerno bolj zadolžena kakor one na jugu, kajti prva je bila dokaj bolj vključena v denarno gospodarstvo in z njim tudi v kreditni sistem kot pa Srbija ali Hrvaška.

Glasovi iz naselbin

(Nadaljevanje z 2. strani.)

vno. Delavec, ki prejema nad 25 lir, mora biti že izučen v kakšni stroki. Slišala sem osebo, ki je rekla, da je vojna res strašna, toda je njih edina rešitev iz tega položaja, ali pa revolucija. To mnenje ne vlada le na Krasu, marveč tudi v Trstu. Imela sem priliko pogovarjati se z več Tržačani, ali na splošno je bila nezadovoljnost, da tako ne more iti dolgo časa. V južni Italiji so plače delavcev še manjše kot v Trstu.

Enkrat v juniju sem imela priliko, da sem se v Krajni vasi na Krasu spoznala z Bergerjevima iz Chicaga. G. Berger ima brata Matijo v Trstu. On je naš znanec. V Trstu ima skladišče in trgovino z živili in potrebščinami. Upam, da sta se Bergerjeva srečno vrnila v Chicaga.

Lani sta bila pri naših na Krasu z Matijem Bergerjem in njegovo družino tudi Frank in Angela Zaitz iz Chicaga. Od tam sem od njih dobila pozdrave, letos sem pa vrnila in upam, da sta jih dobila. Njih osebo še ne poznam, želim pa, da bi se seznanila. Ako vaju pelje kdaj pot skozi Toledo, se pa kaj oglasita.

S hčerko sva bili tudi v Jugoslaviji. Potovali sva skozi Sežano, Postojno, Logatec v Ljubljano. S postaje sva šli k sorodnici Ivanki Mislej v Sv. Križ pri Tomačevem. Ona je vdova s hčerko in je zadovoljna v Jugoslaviji. Zelo sva jih presenetili z našim prihodom. Drugi dan v zgodnjih jutranjih urah sem se podala peš čez polje v Studenec, Device Marjivo v Polju in v Zgornji Kašelj k Jamčkovim. Tam imam znanec in prijatelj za časa svetovne vojne leta 1916-17, ko smo bili tam kot begunci.

Takrat mi je bilo šele 10 let, toda sem morala tudi jaz okusiti vojno gorje. Z mojo mamo sem hodila po vaseh v hribih. Hodili sva po živci v Podlipoglav, na Pance, Polce in Peč, to je v dolensko stran. So še druge vasi, toda so mi po tistih letih šle iz spomina. Bila sem tudi tja do Domžal. V šolo sem hodila v Polje k prijateljici in dobri učiteljici Roži Divjakovi. Ona je bila hči dr. Divjaka iz umobolnice v Studencu. V teh krajih sem bila leta 1928 na mojem prvočrnem potovanju, zdaj torej drugič po vojni.

Pa tudi v Jugoslaviji ni vse ozenjena.

Zaradi takšnega stanja je začel beg z naše grude v Ameriko. V inflacijski dobi po vojni so se kmetje rešili dolgov. Toda že l. 1928 je naš poljedelski ministarstvo beležilo 3 milijarde dolgov. Do l. 1932 se je ta vsota dvignila na 7 milijard. Kmet je tical do vrata v dolgovih, njegov življenjski standard se je tako znižal, da ni mogel več plačati obresti, kaj šele glavnico. Moratorij je trajal vse do 1936.

Glavna vsebina poljedelskega kredita sloni še vedno na privatnem kapitalu. Pomen zadružništva je majhen celo v Sloveniji, kjer so zadružne organizacije kreditirale komaj tretjino vsote kmetijskih dolgov. Privilegirana agrarna banka in Drž. hipotekarna banka sta v državnem poljedelstvu kreditirali 10 odst. vseh posojil v Sloveniji samo 0,8 odst. 70,638 kmetijskih dolžnikov Slovenije je bilo obremenjenih za 1,200,000,000 din. Zadolženih je bilo okrog 90 odstotkov kmetijskih družin. Za primerjavo

z rožami postlano. Obdaveni sicer niso tako kot v Italiji, draginja pa je tudi tam velika za uboga delavca in kmeta. S hčerko sva šli v Kleče, to je proti Dolskem, k družini Lenček. V tej vasi je bil kot vojni begunec moj mož Leo in njegovi starši in sestre. Povsod sva jih zelo iznenadili. Seveda smo bili veseli, da se še enkrat vidimo. Kot sem slišala, imajo ljudje velik strah pred sovražnikom (pred Nemci). Blago imajo spakirano če več časa za vsak slučaj. Sprahujejo se, kam naj bežijo, ker so tako obkoljeni od sovražnikov.

Take in podobne slišiš od naših ljudi v Jugoslaviji in Italiji, da se človeku kar v srce smilijo.

Vreme je bilo hladno koncem julija v Jugoslaviji. Na 27. julija se je že videl sneg na Triglavu. Suša ni uničila kmetijskih pridelkov, kot na primer na Primorskem, in so imeli malo boljše letino.

Po nekajdnevem bivanju v Ljubljani in okolici sva odpotovali z železnico na Bled. Tudi tukaj sem že bila leta 1928. Sli sva na Grad, odkoder je zelo lep razgled na vse strani. Potem sva se prepeljali s čolnom po jezeru na blejski otok. Moja hčerka Danica je zelo občudovala naravno krasoto. Z Bleda sva šli nazaj proti Italiji po vrhi Bohinjske Bistrice, Podbrdo, Gorice, Dutovlje. Zopet sva bili doma.

Treba pa je bilo zopet misliti na povratek v našo novo domovino. Dan pred odhodom sva šli še enkrat na zadnji obisk k 78letni materi in sestram mojega moža Leona na Volčji grad pri Komnu. Zelo hitro je prišel 21. avgust, dan najinega odhoda in slovesa od prijateljev in mojih dragih. Nepopisno žalostno je bilo to slovo od mojih sester in posebno od moje mame, kateri so bile neutuljive vsake besede. Tudi zame je bil ta odhod žalostnejši kot leta 1929, ker človek v resnici ne ve, če se še kdaj vidimo. Ko je vlak potegnil naprej, mi je ostala neizbrisna slika mojih dragih.

Tako sva po isti poti potovali iz Trsta v Milan, od tam pa proti Švic v Lausanne, v Francijo in Pariz. Tam sva prespali eno noč in se odpočili od vožnje na vlak. Dne 23. avgusta ob 10. zvečer sva že bili na istem parniku, s katerim sva se bili odpeljali v Evropo.

Družba iz Trsta do New Yorka je bila zelo dobra. Najini sopotniki so bili Židje iz Palestine, večinoma profesionalci in izobraženi ljudje. Eden izmed njih neki notar, je bil v velikem strahu, da bi ne bil radi vojne ustavljen. Tudi drugi potniki so bili preplašeni, dokler se nismo dne 29. avgusta izkrcali v New Yorku. Jaz pa nisem smatrala, da je položaj tako resen kot se je pokazalo. Ravno v pravem času smo se umaknili tistemu vojnemu strahu.

V New Yorku sva si ogledali nekoliko tudi svetovno razstavo. Drugi dan, 30. avgusta, pa sva presenetili mojega moža, ki naju je že težko pričakoval radi vojnega živčanja. Veselo je bilo naše svidenje, da smo spet skupaj po trimesečni odsotnosti. Tako se je srečno zaključilo našino potovanje, ta opis pa pošiljam Prosveti v nadi, da ne bo šel v koš. Prijateljski pozdrav vsem čitateljem!

Antonia Stofa.

Harmonija in skrivnost barv

Cepprav je vreme spremenljivo, nikar ne nehajte nositi oblek svetlih, veselih barv. Moda je zelo srečno izbrala dežne plašče in barvaste celofanaste dežnike, ki prinesejo v enolične, otožne jesenske dni nekaj barve in življenja. Pod dežni plašč brez skrbi lahko oblečete še tako drago, ceno obleko in vam torej za dež ni treba nositi samo temnih, pustih oblek. Pod svetle dežne plašče se podajo prav vse barve, posebno sinja in vinskirodeča. Nekatere se bodo rajši odločile za rjavo barvo, druge pa za opekastordečo.

Če je vreme lepo, priporočamoda za jesen nežne odtenke: sivo in sinjo barvo, vse peščene odtenke in zeleno, ki se preliva v sinjo.

Morda celo niste vedele, da barve zelo vplivajo na človekovo razpoloženje in da se nekatere podajo samo nekaterim ljudem, druge pa samo ljudem z drugim temperamentom. Modra barva na primer pomirjuje in osvežava. Živzeleni in strupenozeleni barvi se podata posebno živahnim osebam, ki so po svetovnem mazoru izraziti materialisti. Rumena in pomarančasta barva dražita bojazljive ljudi in spodbujata skromne in molčeče. Rdeča in vijoličasta barva gonita človeka, ki ju nosi v razdražljivost in celo surovost.

Če ste suhi in nimate teka, nosite obleke v rumenih odtenkih, rumena barva namreč zbujata tek. Rdeča barva nam daje energijo za šport, modra in zelena pa dobro vplivata na organizem, da redno vrši svoje funkcije.

Sinja spalna srajca vas bo upavala in bo vse bolj prijetno učinkovala na vas kakor pidžama v pisanih barvah.

Kajpak ne smete pretiravati in živeti v veri, da boste čez noč dobili tek, če boste oblekli rumeno obleko, ali pa, da boste v rdečih športnih hlačah kar na mah potokle vse svetovne rekorde.

Ne, ta opazovanja smo zapisali samo zato, da se boste vedeli nekoliko ravnanje pri izbiri barv in da se boste laže odločile za to ali ono barvo.

Kakšne barve nosimo kot okras svetlih oblek? To vprašanje je zelo važno, kajti pogosto srečam ženske, ki imajo zelo neokusno okrasje k svetlim oblekam. K rožnati barvi lahko kombiniramo vse odtenke sivkaste barve, barve lesnikov, cimeta in vse odtenke modre barve.

K rumeni barvi se podajo vsi odtenki opekastordeče in oranžne.

K modri barvi se podajo vse nežne barve, granitno rdeča pa tudi živordeča.

K zeleni barvi se podajo temnejši ali svetlejši zeleni odtenki, barva sveže pečene kruha in barva v peščenih odtenkih. Z belo barvo kombinirajte takšno barvo, ki se najbolj poda vaši polti, kajti k beli barvi se podajo vse barve, tudi najavetlejša. Navadno k belim barvam nosimo modne potrebščine v isti živi barvi, tako na primer je obleka bela, čevlji, ročna torbica, klobuk, pas so pa druge žive ali pa manj živahne barve.

Posebno pri jesenskih oblekah je izbira barv izredno velikega

Slovenska Narodna Podporna Jedinota
2637-59 So. Lawndale Ave. Chicago, Illinois

GLAVNI ODBOR
IZVRŠEVALNI ODBOR:

Vincent Cinkar, predsednik.....2637 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
F. A. Vider, gl. tajnik.....2637 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
Lawrence Gradich, pomoč. tajnik.....2637 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
John Vozich, gl. blaginjski.....2637 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
Philip Godina, upravitelj glasila.....2637 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
John Melch, urednik glasila.....2637 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois

PODPREDSEDNIKI:
Andrej Vidrih, prvi podpredsednik.....704 Forest Ave., Johnstown, Pa.
Frank Bolka, drugi podpredsednik.....633 So. 15th St., Milwaukee, Wis.
John Podboy, Jr., prvi distriktni podpredsednik.....Box 237, Strabane, Pa.
Camillus Karnick, drugi distriktni podpredsednik.....3507 W. 65th St., Cleveland, Ohio
John Klancnik, tretji distriktni podpredsednik.....148 Prospect St., Ogden, Ill.
Edward Tomasic, četrti distriktni podpredsednik.....Box 634, Wabensburg, Colo.

GOSPODARSKI ODBOR:
Math Petrovich, predsednik.....523 E. 151st St., Cleveland, Ohio
Vincent Cinkar.....2637 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
F. A. Vider.....2637 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
John Vozich.....2637 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
Donald J. Lotrich.....1937 S. Trumbull Ave., Chicago, Ill.
Jacob Zapan.....1400 S. Lombard Ave., Berwyn, Ill.

FOROTNI ODBOR:
John Gerich, predsednik.....414 W. Hay St., Springfield, Ill.
Frank Barbic.....19311 Mushoka Ave., Cincinnati, Ohio
Anton Shular.....Box 27, Arva, Kansas
Frank Vratich.....318 Turner St., Latonia, Ky.
John Trzaj.....Box 237, Strabane, Pa.

NADZORNI ODBOR:
Frank Baliga, predsednik.....3501 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
Fred Maltz.....31 Westlake Ave., Peru, Illinois
Milan Medvedchik.....16203 Arcade Ave., Cleveland, Ohio

pomena, to pa zato, ker se moramo odločiti za nekoliko boljše blago, ki je tudi dražje. Če si pa na primer mislimo plašč v oranžni ali opekastordeči barvi, obleko imamo pa vinskirodeča barve, ne bomo zadovoljne s to kombinacijo, kajti ti dve barvi se "tepeta". Pri poletnih oblekah je vse laže, tam lahko hitro še kaj dokupimo in si omislimo nove kombinacije, ker je blago poceni.

Troje je važno, da se ti obleka lepo poda: dobro blago, dober kroj in ubranost barv. Zato naj se vsaka zase odloči: raje ali manj oblek, pa tiste iz dobrega blaga, sešite pri dobri šivilji ali pa doma, če imate roko za šivanje in če utegnete—in takšne, ki se bodo tudi barvno lepo ujemale. Odloči se torej za neko barvo, ki zanjo veš, da se ti res

Ni razumel
V koncertno dvorano vstopi stražnik.
"Koga pa iščete?" ga začuden vpraša vratar.
"Prišel sem pogledat, kaj se tu godi; stal sem pri vratih in slišal dva gospoda, ki sta prišla iz dvorane, kako sta rekla, da tukaj strašno mrcvarijo nekega uboga Mozarta."
Res slabo
"Kako je z vašim tekom?"
"Slabo, gospod doktor, zelo slabo."
"Kako to?"
"Zdaj mi celo tiste jedi ne teknejo, ki ste mi jih prepovedali."

To zimo . . . rabite

SUN LAMP

(sončno svetilko)

za zdravje in krasoto

Poslužite se ugodnosti sončnih žarkov v vašem domu . . . skozi vse leto

- Privedite zdravjapolne sončne žarke "notri" z električno sončno svetilko. Pomaga vzraslim močnej, trdnosti in zobe mlažiti. Pomaga odraslim ohraniti poletnega časa življenje . . . ter daje privlačno zdravilno gledajočo ružavo barvo kože. Pomaga vseh družini ustvariti odpornosti, kadar je pomanjkanje sončnih žarkov vitamina D.

Siroka izbira za izbiranje, \$29⁹⁵

nizke cene celo za . . . \$29⁹⁵

MALO NAPLAČILO TAKOJ—ostalo in nekaj za stroške je plačljivo v vam polnih mesečnih vstopih z vašim rednim računom za električno polnjenje.

V vseh sosednjih in doli v mestu prodajalnih

COMMONWEALTH EDISON COMPANY

Phone RANDolph 1200

Angleški tanki na cestah neke francoske vasi.

ROMAN TREH SRC

JACK LONDON

— Saj poznam očeta, — je dejal Francis. Nameravam se sicer spoprijeti z njim tebi na ljubo, vendar pa nikar ne upaj, da bi kaj dosegel. Stari je premeten in aškop, da se Bog usmili. Največja nesreča je, da ima polne blagajne gotovine, da ne govorim o ogromnih vsotah v državnih papirjih. In pomili, prosim! Moj stari oče je posodil nekoč svojemu prijatelju tisoč dolarjev. Tega tisočaka mu prijatelj ni vrnil in mož vse življenje ni mogel preboleti izgube. Pa tudi moj oče ne more pozabiti, kaj se je zgodilo njegovemu očetu. Ta izkušnja je imela za oba usodne posledice. Moj oče ne da na posodo niti fیکا, — čeprav mu zastaviš sevrni tečaj. Predno bi kaj posodil, bi mu moral sevrni tečaj položiti na mizo, da bi ga izvedenci pregledali in ocenili. Ti pa nimaš kaj zastaviti in v tem je vsa nesreča. Vendar pa še nisem obupal. Danes po obedu se pomenim s stari. Ob tem času je namreč izredno dobre volje. Verjemi mi, da poizkusim in storim vse, kar je v mojih močeh. Tebi na ljubo sem pripravljen na vse. Seveda ti s par stotisočaki ne bo nič pomagano in zato napnem vse sile, da doblim več. Naj se zgodi karkoli, jutri ob devetih se zglasim pri tebi...

— Jutri bo zame odločilni dan, — se je nasmehnil Francis in segel prijatelju v roko. — Z doma pojdem že ob osmih.

— Torej pridem ob osmih, — je dejal Charley Tippery in se pristrčno poslovil od Francis. — Ta čas pa izrabim vsako najmanjšo priliko, da pridem do denarja. Približno sem si že sestavil načrt in upam, da se mi posreči pregovoriti očeta. Na svidenje torej in nikar si preveč ne beli glave! Se je čas, da te rešimo.

Istega dne popoldne je imel Francis drug važen sestanek. Ko se je vrnil v pisarno svojega agenta, mu je Bascom povedal, da je telefoniiral Regan, ki bi rad govoril s Francisom, ker mu mora povedati zelo zanimive novice.

— Nemudoma se odpravim k Reganu, — je dejal Francis in vzel klobuk. Oči so mu zasvetile in Bascom je opazil, da pričakuje Francis pomoči od Regana. — Regan je bil najboljši prijatelj mojega očeta in če je sploh še mogoča rešitev iz te zagate, me reši on.

— Nikar se preveč ne zanašajte, — je zmal Bascom z glavo in umolknil, kakor da si ne upa povedati nečesa, kar je imel na jeziku. — Telefoniiral sem mu tik pred vašim povratkom iz Paname. Bil sem popolnoma odkritičar. Povedal sem mu, da vas ni in da je položaj vaših podjetij zelo kritičen. Vprašal sem ga kar naravnost, da li bi se mogel v slučaju potrebe zanešati nan. In on se je začel zvijati. Saj veste, vsak človek se začne izgovarjati, če prosite na posodo. Toda meni se je zdelo, da tiči za Reganovimi izgovori nekaj drugega. Ne, bojim se reči, da je to sovraštvo. Vendar sem pa dobil vtis... Kako bi vam dejal? Nu, skratka, zdelo se mi je, da niti s prstom ne bo ganil videč, kako gre vse vaše imetje k vragu.

— Neumnost! — se je zakrohotal Francis. — Z mojimi očeti sta bila preveč prijatelja, da bi me pustil propasti.

— Ste li kdaj ališal o aferi Cosmopolitan Railways Merger? — je vprašal Bascom z značilnim naglasom.

Francis je naglo prikimal in odgovoril: — Toda to je bilo takrat, ko sem bil še otrok. Šlišal sem samo praviti, da se je nekaj zgodilo, to je vse. Kar na dan z besedo! Pojasnite mi, kaj je bilo s to afero. Povejte, kaj mislite!

— To bi bila predolga povest. Poslušajte moj nasvet! Nikar ne pokažite Reganu svojih kart. Naj stori on to prvi in če ima kak predlog, naj pride z njim na dan brez vaše prošnje. Seveda se lahko motim, vendar vam pa previdnost ne more škodovati.

Čez pol ure je bil Francis v Reganovem kabinetu. Francisov položaj je bil tako obupen, da se je moral na vso moč premagovati, da je govoril o svojih podjetjih tako, kakor mu je svetoval Bascom. Vendar se je pa znal obvladati tako, da si je pomagal celo z zvijačo.

— Dokaj globoko si zabredel, a? — je spregovoril Regan.

— O, ne, moji zobje so še vedno na površju, — je odgovoril Francis malomarno. — Še vedno diham, a kmalu začnem celo prežvekovati in požirati.

Regan ni takoj odgovoril. Mesto odgovora

je prečital na brzovjavni traku daljšo brzovjavo.

— Zdi se mi, da si začel metati na borzo Tampico Nafto v prevelikih porcijah.

— In borza požira te porcije kakor som, — je dejal Francis. Tisti hip je prvič pomislil, da ima Bascom morda vendar le prav.

— Naj bo že kakorkoli, eno je gotovo in to si lahko tudi sam opazil, da borza Tampico Nafto požira, obenem pa padajo njene delnice, — a to je zelo zanimiv pojav, — je nadaljeval Regan smeje.

— Na borzi je mnogo zanimivih pojavov, — je omenil Francis mirno. — Ko se pa gospodje borzjanci nažro, jih začne ščipati po trebuhu tako, da se valjajo po tleh. Nekdo se bo pač moral žrtvovati, da odstrani ta strup iz njihovih trebuškov. Zdi se mi, da bodo drago plačali to kampanjo, še predno bo končana.

— Nikar ne pozabi, dragi dečko, da je na kocki vse tvoje imetje. Zanimal sem se za to bitko že pred tvojim povratkom. Tampico Nafta je tvoja zadnja nada.

Francis je zmal z glavo.

— Meni se pa ne zdi, — se je zlagal. — Imam namreč sredstva, o katerih se mojim borznim prijateljem niti ne sanja. To borzno gospodo sem hotel samo uspavati s prijetno zavestjo, da so me spravili že na rob propada. V resnici sem pa še tako močan, da lahko postavim vso borzo na glavo. Seveda ostane vse to med nama, dragi Regan. Z mojimi očeti sta bila prijatelja. Svetujem vam, da začnete takoj kupovati. Tako ugodne prilike za dobre kupčije ne boste nikoli več imeli.

— Kakšna pa so ta tvoja rezervna sredstva? Francis je skomignil z rameni.

— To ostane tajno, dokler se gospodje borzjani ne nažro.

— Baharija! — je vzkliknil Regan navdušeno. — Kar je res, je res, živce imaš očetove. Pa mi dokaži, da se ne bahaš.

Regan je čakal, da mu Francis odgovori. In naenkrat so Francisovi živci popustili. Ni se mogel več premagovati.

— Prav pravite! — je zamrmral. — Bahal sem se. Voda mi teče v grlo in še en pritisk, pa bo vse izgubljeno. Vendar pa ne utonem, če mi priskočite na pomoč vi, ki igrate na borzi odločilno vlogo. Treba je le, da se spomnite mojega očeta in rešite njegovega sina. Saj se gotovo spominjate, da vas je na smrtni postelji prosil, da me v nevarnosti ne zapustite. Če mi priskočite na pomoč...

Tisti hip je pokazal volk Wall Streetsa svoje zobe. Ozrl se je na portret Richarda Henry Morgana in vprašal:

— Kaj misliš, čemu sem imel dolga leta ta portret tu v kabinetu?

Francis je povedal glavo, kakor da hoče reči, da je edini vzrok staro in preizkušeno prijateljstvo.

— No, le ugibaj, — se je nasmehnil Regan. Francis je v zadregi odkimal z glavo.

— Da bi ga nikoli ne pozabil, — je spregovoril Regan. — In res ga nisem pozabil niti za hip. Ali si kdaj ališal o aferi Cosmopolitan Railways Merger? Nu, torej, stari Richard Henry Morgan mi je takrat pošteno zagodel. In lahko mi verjameš, da me je temeljito premikastil. Bil je pa preveč premeten, da bi mu mogel do živga. Hotel sem se revanširati, pa ni šlo. In tako je visel njegov portret tu, jaz sem pa sedel, gledal in čakal. In zdaj je prišel čas. Dolgo sem čakal, pa sem vendar le dočkal. Edina želja se mi je izpolnila. Teško bi se bil ločil od sveta, če bi ne bil dosegel svojega cilja.

— Pa vendar ne mislite reči? — je vprašal Francis mirno.

— Seveda, uganil si, — je zarežal Regan. — Teško sem pričakoval in sanjal o tem dnevu. In zdaj je napočil. Zdaj sem postavil fantiča tja, kamor spada.

Skodoželjno se je ozrl na portret in nadaljeval:

— In če se stari gentleman po vsem tem ne obrne v grobu...

Francis je skočil pokonci in radovedno premeril svojega sovražnika.

— Ne, — je dejal kakor da odgovarja na svoje misli. — Ni vredno, da bi si umazal roke!

— O čem pa govoriš? — je vprašal Regan. (Dalje prihodnjik.)

Banovina Hrvatska

Njen ustavni in državopravni položaj v Jugoslaviji. — Delitev zakonodaje

Nova vlada je pričela z normalnim delom. Ena najvažnejših točk njenega delovnega programa je praktična izvršitev odredb, ki so prošle soboto postavile našo državo in njen ustroj na nove osnove. Uredba o banovini Hrvatski znači temeljito spremembo našega dosedanjega ustavnega stanja. Idana je na podlagi čl. 116. ustave, ki omogoča kroni, da v primeru vojne, mobilizacije, nereda in vstaje, ki bi

ogrožali javni red in varnost države, ali pa tudi sicer, ako so do te mere ogroženi javni interesi, z ukazom izvrši potrebne ukrepe, neodvisno od ustavnih in zakonskih predpisov. Ti ukrepi se morajo potem naknadno predložiti narodnemu predstavništvu v odobritev. Sklepanje na izredno pooblastilo čl. 116. ustave je bilo, to je izven sumnje, upravičeno. V težkem času, ki ga preživljamo, je zahteval najvišji interes države in naroda konsolidacijo naših notranjih prilik. Nerešeno hrvatsko vprašanje je ta najvišji interes bistveno ogrožal.

pomenja v dvojnem oziru spremembo dosedanjega ustavnega stanja. Ona ustvarja v kraljevini Jugoslaviji poseben hrvatski teritorij potom spajanja savske in primorske banovine, katerima je priključenih še sedem srezov iz drugih banovin, temu osemju odreja poseben državopravni položaj. Na novo ediničo je prenešana cela vrsta državnih poslov in to v zakonodajnem in upravnem oziru. Ona dobi svojo posebno zakonodajo v hrvatskem saboru in njej na čelu stoji kot vrhovni administrativni šef hrvatski ban, ki je imenovan brez predloga državne vlade s kraljevim ukazom ter je od-

PROSVETA

Člani senatnega odseka za zunanje zadeve. Od leve proti desni: Alben W. Barkley, Robert F. Wagner, Joseph F. Guffey in Elbert D. Thomas.

govoren samo kralju in hrvatskemu saboru.

Hrvatski ban ima dvojen delokrog: on je izvrševatelj vseh onih upravnih poslov, ki v bodoče pripadajo izključno banovini Hrvatski, na drugi strani pa je tako rekoč v prenešenem delokrogu najvišji izvršilni organ državne oblasti na ozemlju banovine Hrvatske. A tudi v tem oziru ni podrejen centralni oblasti, temveč je njegov položaj nekako sporeden s položajem oredne kraljevske vlade. Njegova formalna moč je po obsegu večja kakor kateregakoli ministra, ker združuje v svoji osebi celokupno izvrševanje.

Upravni in zakonodajni položaj banovine Hrvatske je z uredbom od 26. avgusta precej natančno obeležen. Država si je pridržala pose, ki so bistvenega pomena za ohranjanje njenega edinstva, predvsem na zunanji, a tudi na znotraj. Kraljevina Jugoslavija je monarhija pod dinastijo Karadjordjevičev z enotnim vodstvom in enotno organizacijo svoje zunanje politike in svoje narodne obrambe. Ona tvori enotno carinsko in prometno področje, ima svoje lastne, novemu delokrogu odgovarjajoče finance, enoten parlament in v vseh zadevah nove skupnosti enotno vrhovno državno upravo. Državljanstvo je samo eno, jugoslovansko. Poig tega si je država pridržala določanje osnovnih načel za razne panoge našega narodnega življenja, tako predvsem za prosvetno politiko, kar naj zagotovi pri vsej raznolikosti prosvetnih nalog v posameznih pokrajinah in delih naroda vendarle enotno smer narodne vzgoje. V državni kompetenci ostane tudi v bodoče zakonodajstvo o verah, državljanstvu, o rudarstvu, dalje trgovsko, stečajno, obligacijsko, pomorsko in avtorsko pravo, nadalje zakonodaja o državnih železnikih, pošti, telegrafu in telefonu ter državnih cestah. Drugi dosedaj državni zakonodajni posli so prenešeni na hrvatski sabor. Tu je treba predvsem opozoriti, da bo v bodoče pod zakonodajno kompetenco hrvatskega sabora tudi kazensko pravo, kazenski in civilnopravni postopek, dedno in bračno pravo ter seveda tudi davčna zakonodaja glede vseh onih davčnih virov, ki jih bo država odstopila banovini Hrvatski.

Banovina Hrvatska ima finančno samostojnost. To načelo bo treba šele praktično izvesti. Sprejet je sistem, da si bo izvestne davke pridržala država, druge pa prepuščila banovini Hrvatski. V tem oziru čaka vlada še dosti težka in dalekosežna naloga. Sodišča bodo seveda neodvisna in pravica se bo izrekala v imenu kralja. Hrvatska bo imela svoje avtonomno upravno sodstvo, ki

bo izključno pristojno za vse upravne spore, tako da bo upravno sodišče v Zagrebu zadnja upravna sodna instanca. To upravno sodišče bo pristojno tudi za spore med banom in osrednjo državno oblastjo. Ministri tudi v zadevah državne izvrševne niso višja niti nadzorna oblast nad banom. V primeru, da bi centralna vlada smatrala, da se je ban s kakšnim svojim ukrepom pregrešil proti pozitivnemu državnemu ali banovinskemu zakonu, ima predsednik ministrskega sveta pravico pritožbe na upravno sodišče v Zagrebu.

V vseh primerih kompetentnih sporov med banom in državo bo odločalo posebno ustavno sodišče, ki bo tudi poklicano, da presoja ustavnost državnih in banovinskih zakonov.

Kakšen je torej novi položaj banovine Hrvatske? Nesporo je ona dobila v mnogoterem oziru svojo posebno državnost in njen odnos napram državnim zajednici ima mnoge znake federalističnega ustroja. Federacija, kakor jo poznamo iz knjig, to seveda ni. Toda življenje narodov in držav se malo briga za formalne učenjake, temveč si ustvarja svoje lastne. Lahko rečemo, da je dobila banovina Hrvatska položaj sui generis.

Toda s posebno uredbo je izrečeno načelo, da se novi "hrvatski sistem" lahko izvede tudi za ostale dele države in je tako podarjena možnost preureditve cele naše države na osnovi načel, v katerih duhu je izdana uredba od 26. avgusta.

Ni dvoma, da vsebuje uredba o banovini Hrvatski načela, ki so zdrava tudi za ostale kraje in bodo mogla služiti kot podlaga za preureditev celokupnega našega državnega življenja. Kar obžalujemo, je dejstvo, da se ni posrečilo hrvatski problem izvesti iz njegove izolacije in istočasno z njim rešiti celokupno naše organizacijsko vprašanje. Uredba ki določa možnost razširjenja predpisov, uveljavljenih za banovino Hrvatsko, je povsem teoretičnega značaja. Tudi brez nje se seveda vsak hip dajo prenesti hrvatska načela na ostale dele države, saj je v to svrhu člen 116. ustave ravno tako na razpolago, kakor je bil 26. avgusta. Kje so bili vzroki in razlogi, da je tudi Slovenija pri reševanju našega notranjega vprašanja ostala povsem po strani, o tem se bo gotovo še mnogo razpravljalo.

Ne smemo pozabiti, da je zaradi ustvaritve avtonomne banovine Hrvatske nastal za nas Slovence poseben geopolitični in predvsem gospodarski položaj. Naša banovina je sedaj, podobno kakor zetska ali vrhaska, postala več ali manj postranska upravna edinica. Naše gospodarske zveze in mnogi drugi interesi se bo-

do morali prilagoditi spremenjenemu položaju. Ojačeni samostojnosti Zagreba bo prirodno odgovarjala še večja koncentracija Beograda na neposredno območje. V tej situaciji se je Ljubljana in z njo vsa Slovenija naenkrat znašla v znatno bolj podrejeni vlogi.

Ustanovitev banovine Hrvatske je prinesla uresničenje glavnim hrvatskim težnjam. Ona bo omogočila, da se s polno močjo uveljavijo močne konstruktivne

hrvatske narodne sile ne na področju oče hrvatske vine, temveč v celokupnem šem državnem življenju. Veliki dobiček, ki ga črpata naš narod in vsa naša država rešitve hrvatskega vprašanja čvrstim korakom smo stop pot končne notranje konsolidacije. Ta konsolidacija bo uspešna ko bo mogel narod v svoji obnovljeni demokraciji uveljaviti svojo trdno voljo po bratstvu in vzajemnosti. Iskreno želimo, da bi se zalo kot rešeno, kar pravi ni zagrebški politik o ukrepih dnjih dni: da jim je kumovnij Jugoslavije.

SLOVENSKA NARODNA PODPORA JEDNOTA

Izdaja svoje publikacije in se je list Prosveta za koristi, ter po agitacijo svojih družin in članov za propagando svojih idej. Na pa ne za propagando drugih pod organizacij. Vsaka organizacija običajno svoje glasilo. Torej arični dopis in naznanila drugih pornih organizacij in njih družin se ne pošiljajo lista Prosveta.

Listen to and Advertise

PALEONDECH'S YUGOSLAV

Folk Songs and Music
Tamburitza Orchestras
Station WVAE, Every Sunday
505 S. Clark St., Chicago — Har

Nova VELIKA KUCHARICA

Po dolgoletnih izkušnjah in preizkušnjah je Felicita Kalinšek svojo veliko Kuharico vnovič spopolnila in predelala. Ta izdaja je sedaj osem, kar pomeni za slovenske razmere več kakor še tako gostobesedna reklama.

Na vol kakor 700 stranih je okulna odlična in primarna avtorica vse stvari in najnovejša dogmala kuhinjske umetnosti. Svoj je obdelala nad vse pregledno, lahka receptov je izbrana. TO JE NAJPOPLNEJŠE DELO, KI GA IMAMO NA TEM PODROČJU. Opredela knjigo je razkošna. Naloga je slik v besedilu, 34 pa je novih barvnih tabel, ki jih je ustvaril Dragotin Humek.

Vsaka gospodinja, ki se sveda svoje odgovornosti za zdravo in pravilno prehrano družine, si mora to knjigo omisliti. Vsaka gospodinja se mora namreč priučiti umetnosti, kako bo svojim domačim nudila zdravo hrano v potrebni izbiri in menjavi. Vsaka gospodinja bo hotela tudi svoje goste iznenaditi s posebno izbranimi jedili. Za vse to ji bo najboljša vodnica in učiteljica ta SLOVENSKA KUCHARICA

Četudi je omi natisk knjige v vseh pogledih ne samo vsebinsko, ampak tudi tehnično popolnejši od vseh dosedanjih izdaj, je cena knjige sedaj znižana. \$5. (Polnino plačamo ml.)

Naročite pri: Velja samo

KNJIGARNI: SLOVENIC PUBLISHING COMPANY

216 West 18th Street New York, N. Y.

GOSPODINJE IN DEKLETA, TO JE KNJIGA ZA VAS!

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 11. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto prišleto edem, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine k eni naročnini. List Prosveta stane za vse enako, za člano ali nečlano \$1.50 na eno leto naročnine. Ker pa člani še plačajo pri zasnevanju \$1.50 na tednik, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni vzroka, reči, da je list predrag za člano SNPJ. List Prosveta je včas lastnina in gotovo je v vsaki družini nakoda, ki bi rad čital list vsak dan. Cena lista Prosveta je:

Za Zdrav. države in Kanado \$6.00	Za Čicero in Chicago je \$7.50
1 tednik in..... 4.50	1 tednik in..... 5.10
2 tednika in..... 3.50	2 tednika in..... 5.10
3 tednike in..... 2.50	3 tednike in..... 5.10
4 tednike in..... 1.50	4 tednike in..... 5.10
5 tednikov in..... 1.50	5 tednikov in..... 5.10
Za Evrope je..... \$9.00	

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina. Pojasnilo: Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo snikati datum na to vsoto naročnika.

PROSVETA, SNPJ, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vsoto \$.....

1) Ime..... Čl. družine N.....

Naslov.....

Ustavite tednik in ga pripišite k moji naročnini od sleditih članov moje družine:

2)..... Čl. družine N.....

3)..... Čl. družine N.....

4)..... Čl. družine N.....

5)..... Čl. družine N.....

Mesto..... Država.....

Nov naročnik.....Star naročnik.....

TISKARNA S.N.P.J.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne.—Cene smerne, unijako delo prve vrste.

Pišite po informacije na naslov:

SNPJ PRINTERY

2657-59 SO. LAWDALE AVENUE

Tel. Rockwell 4904

CHICAGO, ILLINOIS